

Espai Feminista Berta Cáceres

La "ideologia de gènere" del Codi de les famílies a Cuba

Georgina Alfonso González

Espai Feminista "Berta Cáceres" · Institut de Filosofia

Per què imputen al Codi de les Famílies cubanes tenir "ideologia de gènere"? Perquè és feminista

Quan ja estàvem a les dates més properes al Referèndum per a la votació pel nou Codi de les famílies a Cuba va aparèixer impetuós l'últim dels arguments, "el més demolidor", per convocar el vot negatiu: el Codi de les Famílies cubanes té "ideologia de gènere". Quina és la suposada "ideologia de gènere"? Per què resulta tan perillosa? Un altre fantasma recorre el món, el fantasma feminista.

Les lluites feministes contra els canons patriarcalcs desperten la ira dels poderosos, que es confabulen, per donar nous arguments al patriarcat, no només des de l'ètica i la teologia sinó fent ús del dret i la ciència. Així es legitima novament la supremacia masculina (l'home blanc, adinerat, exitós, viril, seductor) convertint-se en norma jurídica i veritat absoluta.

El Feminisme té una diversitat de posicionaments epistemològics, polítics i ideològics. Tots els seus corrents s'uneixen a la crítica al patriarcat que justifica la subordinació de la dona a l'home i naturalitza la misogínia, l'homofòbia, l'heterosexualitat i la violència contra les dones i les nenes. A Cuba, el feminisme ha acompanyat els canvis socials i polítics més radicals. Quan parlem de les aportacions feministes a la Revolució cubana ens referim a la subversió de l'ordre patriarcal i

parlem de: la noció de la vida col·lectiva i solidària; la relació entre producció i reproducció en condicions equitatives per a cada dona i home; la lluita permanent per la igualtat d'oportunitats d'allotjament, alimentació, feina, salut, educació i esbarjos; la sexualitat plena, segura i responsable; la llibertat d'assumir compromisos socials i històrics incompatibles amb cap mena d'exclusió o discriminació; compartir temps i espais de cures; assumir la maternitat saludable com a valor universal i respecte al dret de la vida digna de les persones.

Aquestes reivindicacions impulsen les lluites feministes a nivell local, regional i global. Elles tenen una força utòpica concreta contra el capitalisme patriarcal i apunten al futur de la humanitat. L'antifeminisme s'aixeca com a força conservadora per frenar el nou horitzó històric que s'aviva enmig de la crisi global capitalista.

La identificació del feminisme com a "ideologia de gènere" expressa un ressorgir del fonamentalisme patriarcal que es vincula a un procés d'expansió neoliberal a la societat actual. La proliferació del discurs antifeminista no és un fet casual ni la seva finalitat difereix de la ideologia dominant. Segons els seus portaveus: la matriu real del pensament feminista i la teoria de gènere és imposar, per

Espacio Feminista Berta Cáceres

Teatre espontani a l'Espai Berta Cáceres

força, una ideologia feminista radical inspirada en la interpretació marxista de la lluita de classes, que en el fons persegueix acabar amb la família tradicional en proposar identitats diferents de la femenina i masculina, i promoure una sexualitat lliure.

Contra l'aprovació del Codi de les famílies cubanes es va aixecar una escalada fonamentalista religiosa que combrega amb el conservadorisme patriarcal en dos objectius bàsics: mantenir la seva influència en espais de socialització (família, escola, comunitat); i ampliar-ne la incidència en l'opinió pública usant la campanya de la "ideologia de gènere".

Les estratègies retòriques i discursives desplegades contra el Codi de les famílies cubanes apunten a generar "pànic moral" o "terror eròtic" per bloquejar l'aprovació de normes jurídiques contra el patriarcat, la discriminació i la inclusió de totes i tots.¹

La IX Legislatura de l'Assemblea Nacional del Poder Popular, a la reunió de juliol de 2022 presenta la versió 25 del projecte del Codi de les Famílies cubanes sotmès a consulta popular amb la participació de més de 6 sis milions de persones donant opinions i propostes les quals van modificar el 47,93% de tot el contingut del Codi. Les principals modificacions d'aquest Codi van estar en el reconeixement a les cures com a dret, la protecció a les dones i les nenes contra qualsevol manifestació de violència, l'enfrontament a les discriminacions en qualsevol variant, el reconeixement legal al matrimoni com a unió entre dues persones, l'autonomia progressiva i la responsabilitat parental cap a la infància i els adults grans, i emfatitza en la noció de la criança respectuosa i la possibilitat de gestació solidària i no mercantilització de la maternitat. El 25 de setembre del 2022 es realitza el referèndum per a l'aprovació del mateix i queda aprovat amb el 66.87% dels vots a favor.

La campanya contra el Codi de les famílies cubanes no cessa, continua en curs i es fa servir com a mecanisme de despolitització social. La condemna des de púlpits acomodats i opressors a aquest nou Codi, per tenir "ideologia de gènere", amaga la reacció conservadora patriarcal, sexista i homofòbica davant dels èxits aconseguits per les dones cubanes a favor de la igualtat i la vida digna de totes les persones.

La maniobra conservadora contra el Codi de les famílies cubanes té un objectiu polític i econòmic precís: justificar el control sobre els cossos de les dones com a objecte de plaer i mercaderia. La defensa a la família tradicional significa una tornada de les dones a casa, a l'àmbit privat, dedicades només a la procreació, la cura i el treball sense remuneració.

Estem davant d'una onada conservadora amb noves màscares patriarcal al món i Cuba no se n'escapa. Quan s'acusa el Codi de les famílies cubanes d'estar penetrat per la "ideologia de gènere", es tracta d'obrir el camí a les concepcions ètiques i polítiques que sostenen una agenda de privatitzacions de drets humans per a les dones i la comunitat LGBTQ+. No acceptar el Codi de les famílies cubanes és una reacció contra la igualtat, és acceptar privilegis, violències, exclusions i sustenta la pèrdua d'horitzons cap a una vida humana més plena.

A diversos països de la regió, amb governs ubicats tant a l'espectre de la dreta com de l'esquerra, el patriarcat s'ha recolzat en grups religiosos expandint pànic moral al voltant de polítiques d'educació sexual, drets reproductius i agenda LGBTQ+. A Cuba, en el marc del debat popular sobre la nova Constitució del 2019 es van fer públiques moltes manifestacions a favor de la "família original" (=pare+mare+fills) i oposades al matrimoni igualitari des de posicions revolucionàries i socialistes. Per què?

Perquè continua predominant la idea que l'emancipació de les dones s'arriba a més a més amb l'emancipació integral de la societat. Tot i això, l'emancipació plena significa un canvi cultural civilitzatori, una transformació radical de la subjectivitat des de noves formes de relacions socials i vincles afectiu. I aquest és el desafiament que assumeix el Codi de les famílies cubanes que se sotmet a votació.

El discurs que parla del feminisme com a "ideologia de gènere" emmascara que el capitalisme és una forma de vida perversa, on el patriarcat s'usa per maximitzar guanys menyspreant la feina que fan les dones sostenint la vida quotidianament.

El discurs antifeminista que s'amaga darrere del concepte "ideologia de gènere" articula posicionaments polítics i ètics retrògrads que frenen els canvis necessaris. Davant els arguments que atempten contra l'aprovació del nou Codi de les famílies cubanes és urgent l'enfrontament actiu i cohesionat de totes les persones, les institucions i els col·lectius de la societat civil, que aposten per la dignitat i els drets humans. 🗳️

Nota:

1. El 2021 es proven a Cuba el Programa d'Avançament a la dona (PAM) i l'Estratègia integral de prevenció i atenció a la violència basada en gènere (ECV). Tots dos documents són Programa de Govern per promoure accions dirigides a aconseguir més integralitat i efectivitat en la prevenció i eliminació de manifestacions de discriminació contra les dones. (PAM. Decret Presidencial 198/2021 publicat a Gasetta Oficial de la República de Cuba, 8 de març de 2021; ECV Publicat a Gasetta Oficial de la República de Cuba. Edició extraordinària 9 de desembre de 2021) www.gacetaoficial.gob.cu

